

SPORTETIKA TANTERV

A GIMNÁZIUM 12. ÉVFOLYAMA SZÁMÁRA

SPORTTAGOZATOS TANTERVŰ OSZTÁLYOK RÉSZÉRE

Sportetika helyi tanterv alapjai

A NAT 110/2012. rendelete alapján, valamint az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet (OFI) kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet mellékletei alapján közzétett kerettanterv szerint szerkesztettük sportetika helyi tantervünket. Az évi órakeret felosztását alább, egy táblázatban írtuk le.

Sportetika tantárgy oktatásának céljai

- A sportetika utat mutat az erkölcsi buktatók kezeléséhez szükséges, sportemberhez méltó viselkedés megértéséhez.
- A társas kultúra erkölcsi normáival ismerteti meg.
- Az egészséges versenyszellem és az eredményesség megalapozása érdekében a céltudatos, magukra és a munkájukat segítő szakemberek véleményére odafigyelő, hiteles, sportemberhez méltó magatartás alakuljon ki tanítványainkban.
- A sportoló ifjaink becsülettel küzdjenek, és szem előtt tartás a fair play eszmeiségét, megértsék, hogy a sport nem ismer egyesületek vagy országok közötti határokat.
- A fiatal sportolókat jellemezze a monotonitástűrés, a küzdeni vágyás, a sikert és kudarcot jól kezeljék.
- A sportolói életmódot értéknek tekintsék.
- A sportetika által megerősítsük és világossá tegyük a társadalmi szabályok, elvárások mindennapi életben történő alkalmazását.
- A sportolói tevékenység iránti elvárásokat, írott és íratlan szabályokat megismertessük, azokat alkalmazni tudják tanulóink.
- A sporttársadalom egyesületi, országos és nemzeti szintű, egységes, etikus viselkedési normáinak megismerése, értelmezése, bemutatása, elfogadása.
- A társadalom hátrányos helyzetű, kisebbségben élő etnikumainak sport által történő kiemelkedési lehetőségére rámutassunk.
- A fogyatékkal élő sportolók beilleszkedésének, másságuk elfogadásának, versenyre történő felkészítésének erkölcsi segítése az etikai normák által.
- A sportetika méltó helyen való kezelése, annak társadalmi és sportszakmai elfogadása az élsport, a versenysport, az edzőképzés és a közoktatás területein egyaránt.
- Elméleti, valamint gyakorlati segítség nyújtása a sportágak, az egyesületek erkölcsi-etikai nevelő munkájához; sportági etikai kódexek megértése és elfogadása.

Sportetika tantárgy oktatásának módszerei

A sportetika mint szaktantárgy a közoktatás 11. évfolyamának – a Nemzeti alaptantervben elfogadott – etika tantárgyára épül. A fiatal sportemberek, a felnőtt kor küszöbén, a rendszeres és érdemben elismert sportolói fokozott mértékben szembesülnek az erkölcsi kihívásokkal. A Sportetika, mint a sportiskolákban bevezetésre kerülő szaktantárgy az erkölcsi nevelésre épül. Az órai témamegjelölések iránymutató jelleggel készültek, különféle fókuszpontok kiemelésére adva lehetőséget az időbeli korlátok és az osztály sajátosságainak figyelembe vételével.

Számonkérés módszerei, értékelési elvek

Sportetika tantárgyból a tanév során félévkor és év végén négy fokozatú szóbeli értékelést kapnak a tanulók. Tanév közben egyes tematikai egységek, vagy témakörök befejeztével a tanulók bemutatóit, beszámolóit, vagy órai feladatvégzéseit és aktivitásait értékeljük.

Taneszközök kiválasztásának elvei és módjai

A pedagógus egyes tematikai egység, témakörök megvalósításához, a foglalkozások levezetéséhez, a tematikának megfelelő, biztonságosan használható eszközöket használ. Sportfilmekkel, erkölcsi üzenetet hordozó filmekkel, PPT-vel, kiselőadásokkal, élménybeszámolókkal, követendő sportemberek bemutatásával teszi színessé a tanórát.

12. évfolyam sportosztály éves órakeret felosztása sportetika tantárgyból	
TEMATIKUS EGYSÉGEK	Óraszám
A sportetika alapjai	6
Egyén és sport	10
Egyén és közösség	10
Korunk kihívásai	10
Összesen :	36

Részletes tanterv

Tematikai egység	A sportetika alapjai	Órakeret: 6 óra
Előzetes tudás	Erkölcsi érvelésmódok ismeretszintű értelmezése. Európai kultúra történelmi és társadalomismereti értelmezése. Irodalmi példákban való tájékozottság. A felelősségvállalás, illetve az ezzel kapcsolatos mulasztások és a törvénytisztelet kontra lelkiismeret összeütközése irodalmi példákon keresztül. Sportkulturális értékek és egyesületi normák értelmezése.	
Ismeretek, fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
ETIKA A SPORTBAN Az etika mint tudomány, és a sportetika mint szakirány értelmezése.		<i>Filozófia:</i> Az elérhető boldogság. A szabad

<p>Értékek és értékrendek. Sportértékek. Érték-trendek. Etikai fogalomrendszer és a sportetika: ethosz, éthosz, morál, társadalmi normák, sporterkölcs, sportszellem.</p> <p><i>Ismeret, megértés, értékelés. Az etika elméleti szintje, és szakirányú megjelenése a sportban.</i></p> <p>A SPORTEMBER MINT TÁRSAS ÉLŐLÉNY</p> <p>A sportember antropológiája. Az erkölcsi cselekedet. A múlt-jelen-jövő sportembere: döntéseiért felelős erkölcsi létező.</p> <p>A jólét és a jó élet fogalmának megkülönböztetése és negatív tendenciái. Felelősség – értékszemlélet, értékítélet, mentalitás.</p> <p>A boldogságértelmezés egyetemleges és sportetikai párhuzama. A jó élet viszonylagossága. A lelkiismeret szava.</p> <p><i>Önmegértés, önismeret, önvalósítás, önkorlátozás; önértékelés és moralitás.</i></p> <p>A SPORTOLÓI IDENTITÁS ÉS A JELLEM FEJLŐDÉSE</p> <p>A sportember identitástudatát befolyásoló tényezők: sportszocializáció, sportkultúra, sportinnováció. A sportösszefogás eszméje. Sportjáték, szabadidősport, versenysport.</p> <p><i>Felismerés, megértés, értékkonfliktusok, önfejlesztés. A kétely megfogalmazódása, a kérdezni tudás alapja.</i></p> <p>ERÉNYEK ÉS ELLENPÓLUSOK A SPORTBAN</p> <p>Sarkalatos erények és kivételük. Jó és rossz, helyes és helytelen kultúránkenti megközelítései. Sport és az erkölcsi nevelés, erkölcsi tartás összefüggései. Tudatosság és ösztönösség. Jóakarát és rosszindulat.</p> <p>Önállóság és példakövetés.</p> <p><i>Lelkiismeret/téves lelkiismeret okozta értékvesztések; erény és jellem. Erkölcsi érzék, tanult viselkedés.</i></p> <p>SPORTÁGI- ÉS SPORTKÖZÖSSÉGI ETIKA NORMÁK</p> <p>Sportágak történetisége és nemzeti jellege, sportági szokások-, hagyományok-, egyetemes normák. Különböző sportágak erkölcsi jellegei. Sportágankénti érdeklődési körből eredő erények, negativitások, jellegzetességek. Sportági közösségek jellemformáló ereje: egyéni sport, ember- / állat közti társas sport, csapatsport, technikai sport stb.</p> <p>Sportetikai normák sportágankénti értelmezésének azonosságai és eltérései.</p> <p><i>Ismeret, megértés, értelmezés. Elmélet és a szakirány a sportban.</i></p>	<p>akarát és a rossz kérdései. Az értékteremtő ember és a hatalom. Szabadság, választási lehetőségek.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Pályaválasztás, pályakezdés.</p> <p>Munkaerő-piaci elvárások itthon és külföldön.</p> <p><i>Etika:</i> az erkölcsi gondolkodás alapjai. Mit kell akarnom? Az erkölcsi döntés. A felelősség kérdése. Az erények és a jó élet céljai.</p>
Kulcsfogalmak/	Erkölcsi érték, értékítélet, gyakorlat, erkölcs, etika, sportetika, öntudat, morál,

fogalmak	sporterkölc, sportszellem, lelkiismeret, téves lelkiismeret, sportág, sportközösség, szabadság, kötelesség, norma, megértés; felelősség, szándék, következmény, erény, boldogság, jellem, öngazolás, jóakarát, rosszindulat.
-----------------	--

Tematikai egység	Egyén és sport	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az erkölcsi gondolkodás alapjainak értelmezése és alkalmazása, a szabad akarat gyakorlása a civil és a sportéletben. Nemzetiségi konfliktusok, vallásüldözés a magyar történelemben. A kisebbség történetével, helyzetével kapcsolatos alapismeretek. Hátrányos élethelyzetek, a szegénység alapvető társadalmi összetevőinek ismerete.	
Ismeretek, fejlesztési feladatok		Kapcsolódási pontok
<p>AZ EGYÉNI SPORTÁGVÁLASZTÁS ERKÖLCSI VONATKOZÁSAI Különbéle sportágak erkölcsi kihívásai és az egyénre szabott választás felelőssége. A versenyzői tudatosságra nevelés előzménye: az identitásnak megfelelő sportágválasztás. A leendő sportolóban rejlő lehetőségek – fizikai, lelki és szellemi – együttes kihatásai a sportjövőre nézve: siker vagy kudarc. Jellemvonások és karakterjegyek, szocializáció, lelki beállítódás, fizikai adottságok, érdeklődési kör. A gyakori sportágváltoztatás és a kitartó elköteleződés előnyei, hátrányai. Céltudatosság, elkallódás. Nemi és jellembeli sportágválasztási karakterjellegek. <i>Erények és hívságok, tudatos választás, (szülőnek való) megfelelésvágy, mentális beállítódás, nemi identitás, fejlődő egyéniség.</i></p> <p>SPORTKAPCSOLATOK, ÉLETKORI SAJÁTOSÁGOK Sportélet: oviolimpiától a szeniorversenyig. Sportkarrier életkori sajátosságai. Különbéle korosztályok, jellemek, sportemberek erkölcsi beállítódásai. A sportkapcsolatok erkölcsi vonzatai. Érdekazonosságok, érdekellentétek. Sportolói közösség korosztályonkénti értékei és érdemei. Sporttárs, példakép, ellenfél, ellenség. <i>Korosztályok tekintélye, megbecsülés, empátia, elfogadás, elutasítás, példaérték, példakép. Interaktív párbeszéd.</i></p> <p>AZ UTÁNPÓTLÁS-NEVELÉS ERKÖLCSI ALAPJAI Sportolói identitástudat kialakulása, felelősség, érték és minőség. Biológiai, lelki és szellemi változások együtthatása a sportolói erkölcs fejlődésére. Szakember és tanítvány kapcsolata, a közös munka értéktartó üzenete. Képzési színterek erkölcsnevelési feladatai: sportiskolák, utánpótlás-egyesületek, akadémiák. <i>Tisztelet, tisztesség, tekintélytisztelet; okosság, eszesség, bölcsesség;</i></p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A jóléti társadalom. A magyar társadalom a rendszerváltozás után. Esélyegyenlőség, kisebbségek társadalmi helyzete és integrációjának folyamata.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza; a magyarság által lakott, országhatáron túli területek.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A média társadalmi szerepe. Médiareprezentáció, valóságosság, hitelesség. Médiaetika, médiaszabályozás.</p> <p><i>Társadalmi, állampolgári</i></p>

<p><i>akarát, kitartás, példakövetés; felelősségtudat, felelősség egymásért.</i></p> <p>AZ UTÁNPÓTLÁS-NEVELÉS SZINTJEI</p> <p>Az ifjúsági amatőr és profi sportélet erkölcsi kihívásai: azonosságok és eltérések. Elitképzés az akadémiákon: pozitív hatások, erkölcsi buktatók. Az országos, a nemzetközi szintre kerülés lehetőségei; a kiemeltség erkölcsi előnyei és terhei. Az intenzív terhelés és a teljesítménykényszer erkölcsi előnyei és a jellemfejlődésre gyakorolt negatív hatásai. Sportbarátságok, presztízsharcok. Elszigeteltség, monotonitástűrés és reflektorfény ambivalenciájának kezelése. A sport iránti elkötelezettség és alázat.</p> <p><i>Jellemszilárdság, moralitás, példaképként erkölcsi felelősség, a kiválasztottság-érzet, a szabadság határai, a szabadosság értelmezése.</i></p> <p>EGÉSZSÉG A SPORTBAN</p> <p>Az egészséges sportélet szabályai. Az egészséges életmód megőrzésének alapfeltételei a sportpályafutás eredményessége érdekében. Az erkölcsi normák tisztelete és betartása az egészségmegőrzés érdekében: sportspecifikus táplálkozás, tisztaság, rendezett életvitel, megfelelő sporteszköz és -felszerelés használat. Táplálékiegészítők, fehérjék, túlzott vitaminbevitel félreértelmezett eredményei, káros hatásai. Az edzőmunka és a pihenés, kikapcsolódás arányainak tartása.</p> <p><i>Okosság, előrelátás, mértékletesség, döntésszabadság.</i></p> <p>“EGÉSZ”-SÉG A SPORTÉLETBEN</p> <p>A testi-lelki-szellemi egység megtartása: „Ép testben ép lélek”. Az önmagáért felelős sportolói magatartás megértése, a sportpályafutás minősége. A szabad akarat és az önmegvalósítás aránya, a túlzások kerülése. Ideális kapcsolattartásra törekvő magatartás tanúsítása a szakemberekkel és a sporttársakkal szemben. Boldogságérzet kiteljesedése: a sportoló és a sport egységében.</p> <p><i>A sportoló önmagával szemben megkövetelt és betartott etikus magatartásának értéke a sportközösségi normák tükrében.</i></p> <p>AZ “EGÉSZ”-SÉG HIÁNYA</p> <p>A sportsérülések ok-okozati összefüggései. Az erkölcsi normák értékszintű alkalmazása a tudatos prevenció előfeltétele: jellemerősség, fejlett morális érzék saját magával szemben. A sérülések megelőzése. A mentális egészség megbomlása és a sporttevékenység negatív végkifejlete. A kisebb sérülések és a maradandó károsodások erkölcsi hatásai. A megfontoltság hiánya és a véletlenszerűség jelenléte a sportéletben.</p>	<p><i>ismeretek: kulturális és etnikai kisebbségek hazánkban.</i></p> <p><i>Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet.</i></p> <p><i>Szolidaritás és társadalmi felelősségvállalás.</i></p> <p><i>Etika: a kapcsolatok etikája.</i></p> <p><i>Társadalmi szolidaritás.</i></p> <p><i>Törvény és lelkiismeret.</i></p> <p><i>Szavak és tettek ereje, következmények.</i></p> <p><i>Többség és kisebbség.</i></p>
--	---

<p><i>Okosság, előrelátás, tervezett figyelem, felelős döntés.</i></p> <p>KORLÁTOZOTT "EGÉSZ"-SÉG ÉS A PARASPORT A mozgásában korlátozott sportolói élet alapjai, kialakulásának előzményei. A születésből eredő mozgáskorlátozottsággal, az enyhe értelmi fogyatékossgal történő együttélés és az erkölcsi tartás. A betegségben vagy balesetben szerzett maradandó testi károsodás feldolgozása és a sportélet értéke. Különböző mértékű fogyatékossgal élő ember "egész"-ségre törekvése és kiteljesedése a sportban. A parasportolók és az ép sportolók viszonya, életvitelük erkölcsi üzenete egymás számára. A motiváció ereje a parasportban. <i>Az elfogadás igénye a szánalommal szemben. Kitartás és önbizalom, a jóságba vetett hit által élhető teljes sportolói élet minősége.</i></p> <p>ESÉLYEGYENLŐSÉG A becsületes sportoló értéke és a fair play kölcsönhatásai, példaértéke. A versenysportban megnyilvánuló sporttársi, baráti viszony. A nemzeti identitástudat jelentősége és a különféle etnikumokhoz tartozó sportolók közötti teljesítmény egyenrangú kezelése. A pozitív és negatív előítéletek értékermélete sportolók és sportteljesítmények között. Az erények segítő ereje és a rosszul értelmezett értékítéletek károsító hatásai. A fiatal korosztály sportolói rangja a felnőttek szemében. Olimpiai Charta üzenete. Az ép és a mozgásukban korlátozott sportolók egymást segítő, sportbarátságban nyugvó céltudatos készülése, versenyzése. <i>Összetartás, elfogadás, empátia, kölcsönös tisztelet, sportszeretet, moralitás.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, felelősség a társainkért, hűség, sportszeretet, sportbarátság, erkölcsi érték, erény, boldogság, jellem; előrelátás, megfontoltság, törvény, törvénytisztelet, emberiség, nemzet, esélyegyenlőség, empátia, mentális egészség, fogyatékossg, parasport, fair play, pozitív és negatív előítélet, identitás.</p>

Tematikai egység	Egyén és közösség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Kapcsolatok etikája és a társadalmi szolidaritás a civil és a sportéletben. Írott és íratlan szabályok erkölcsi szerepe a társadalom életében. Irodalmi példák törvénytisztelet és lelkiismeret összeütközésére. A haza szolgálatának és védelmének történelmi példái. A nemzetállamok kialakulásának sajátosságai Közép-Kelet-Európában. A kisebbség történetével, helyzetével kapcsolatos alapismeretek. Hátrányos élethelyzetek, a szegénység alapvető társadalmi	

összetevőinek ismerete.	
Ismeretek, fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ERKÖLCSI ALAPJAI</p> <p>A <i>sportember</i> célorientált sportolói élethez való alkalmazkodása, példaképek tisztelete. A kitűzött és teljesített sportcélok megbecsülése. Kihívások elfogadása, eredményesség alázattal kezelése, kudarc méltóságteljes viselése. Sportolói erények megtartása, magánérdek és közjó reális értelmezése.</p> <p><i>A jó és erényes sportolói magatartás elfogadása és példaértékű megtartása, a rossz elutasítása.</i></p> <p><i>Edzők-, egyesületi vezetők-, sportszakemberek, szövetségi kapitány szerepe és jelentősége az állandó fejlődés, a kölcsönös elégedettség és eredményesség tükrében. A sporttársadalmi közeg hatásai a sportolóra. A sportteljesítmény egysége, a szakmai közeg becsülete. A kölcsönös tisztelet felelőssége. Pozitív és negatív diszkrimináció. Edzői elhivatottság érzet erkölcsi vonzata.</i></p> <p><i>Eltérő habitusok és különféle egyéniségek közös cél iránti összefogása.</i></p> <p>A <i>bírói</i> döntések erkölcsi üzenete. A becsületes és korrekt sportolói magatartás és a bíraskodás. Minőség és érték: bíró nélkül nincs sportverseny. Önérzet és mértékletesség; a színészkedés ára; a szavak és tettek kívánatos ereje vagy nem kívánt következménye; a tévedések pozitív és negatív hatásai; a provokáció ára. Ami az egyik félnek jó, az a másiknak rossz; a tolerancia (m)értéke. A sportszakember és a bíró erkölcsi viszonya. Kétes helyzetek és minősítés.</p> <p><i>Önbizalom, hitelesség, igazságosság, emberi érték, becsület és tisztelet, tisztesség, bölcsesség.</i></p> <p><i>Szülők, hozzátartozók és a sportolói háttér. Támogató szándék előnyei és hátrányai. A családi háttér hiányának erkölcsi következményei. A szülői szeretet jelenléte, megnyilvánulási lehetőségei. A család mentális ereje és morális hatásai. Hozzátartozók álmai és elvárásai. Anyagi lehetőségek, értéktévesztések. Korrumpálás megnyilvánulásai, káros háttér hatásai.</i></p> <p><i>Szeretet, gondoskodás, biztonságérzet, ítélkezés, amorális viselkedés.</i></p> <p><i>Szurkolók és az idealizált sportélet. Az elvárt és beteljesült sportolói magatartás erkölcsi megítélése. Azonosulás előnyei és veszélyei a szeretett-, tisztelt sportegyénniséggel. Saját kudarcok, egyéni vágyak kivetítése a sporttevékenységre-, sportemberre. Az anyagi és erkölcsi befektetés elvárt ellenértéke. Szurkoló és sportoló kölcsönös erkölcsi</i></p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A jóléti társadalom.</p> <p>A magyar társadalom a rendszerváltozás után.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország, a Kárpát-medence, Európa és egyéb földrészek földrajza; a magyarság által lakott, országhatáron túli területek.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A média társadalmi szerepe. Médiareprezentáció, valószerűség, hitelesség. Médiaetika, média-szabályozás.</p> <p><i>Társadalmi, állampolgári ismeretek:</i> Kulturális és etnikai kisebbségek hazánkban.</p> <p>Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet.</p> <p>Szolidaritás és társadalmi felelősségvállalás.</p> <p><i>Etika:</i> A kapcsolatok etikája.</p> <p>Társadalmi szolidaritás.</p> <p>Törvény és lelkiismeret.</p> <p>Szavak és tettek.</p> <p>Többség és kisebbség.</p>

<p>elvárásai. Sportolói teljesítmény minősége és minősítése: pozitív és negatív előítéletek kölcsönhatásai. Segítő szándék és a félreértérthetőség. Bíró és szurkoló erkölcsi kapcsolata. Ultrák (szélsőségek) etikai megítélése, jelenlétük következményei.</p> <p><i>Tisztelet, példakép, felelősségtudat, önbizalom, önuralom és annak hiánya, nemzeti identitástudat.</i></p> <p>A szponzorok szerepe a sportéletben. A sportoló és a szponzor kölcsönös elvárásai. Szerződésbe foglalt kitételek és a teljesítés minősége. Az elvárások ára. A szponzor és a minőség, juttatások és garancia. A szponzor és az egyesületi élet.</p> <p><i>Tisztesség, becsület, okosság, erények és hívságok, felelősségtudat, hitelesség, kölcsönös bizalom, erkölcsi érték.</i></p> <p>A játékosmegfigyelők és menedzserek szerepe a sportéletben. Miért jó egy menedzser a sportoló életében, s mikor káros a jelenléte. A menedzseri etika és az anyagi érdek. A képzettségek, a nyelvtudás, a külföldi kapcsolatok és a menedzseri befolyás felelőssége. <i>Biztonságérzet, szorgalom, célorintáltság, moralitás, mértékletesség.</i></p> <p>A média szerepe és jelentősége a sportéletben. A nyilatkozatok minősége, mennyisége, a közölt információk értéke. Klubtitkok és személyes intimitások kezelése a nyilvánosság előtt. Pozitív és negatív diszkrimináció a sajtó világában. A sztárság és a botrányok múlandósága vagy maradandó károkozása. Helyreigazítások kérése. <i>Szavahihetőség, értékálló üzenet, felelősségtudat, tisztesség, eszesség, bölcsesség, önérzet, önbizalom, szóbeli megállapodás értéke.</i></p> <p>AMATŐR ÉS PROFI SPORTOLÓI SZERZŐDÉSEK</p> <p>A sportszerződések feladata. Az időtartam és megkötöttség szabályozása. A sportolói szabadság és önállóság a tettek és választások idején: az aláírás ára. Az amatőr és profi sportolói szerződés egyezései és különbségei. Az egyesület kontra sportoló érdekei, az eltérő érdek feszültségeinek oldása, elmérgesedése. Az aláírt szerződés felbontásának lehetőségei, következményei. A lelkiismeret és felelősség, figyelmesség és mértékletesség, az engedelmesség és elutasítás kezelése egy hosszú távú együttműködés fényében. Szerződésbontás és átigazolás: örömök és bosszúságok forrása. Szerződések idegen országba, ígéretes betartatásának előzményei, utóhatásai. Az anyagi források ereje.</p> <p><i>Erkölcsi védelem, lehetőség, akaratszabadság, megkötöttség, amorális magatartás.</i></p>	<p>Hazaszeretet. Szavak és tettek hatása és üzenete.</p>
--	--

AZ EGYESÜLETI ÉLET ERKÖLCSI ÚTMUTATÁSAI

Az egyesületi élet szokásjoga, írásba foglalt erkölcsi útmutató: etikai kódex értéke. Az etikai kódex tartalma, feladata és gyakorlati alkalmazása. A tradíciók ereje és hatása az etikai kódexre. Klubszimbólumok jelenősége a sportoló életében. A mottó értelme és értéke. A klubélet és a sportolói lojalitás. A klub iránti tisztelet megnyilvánulási formái. A hűtlenség.
Sportolói értékrend alakítása és megerősítése, a jó és helyes döntés segítő ereje.

IDEGEN ORSZÁG SDPORTOLÓI A SPORTEGYESÜLETEKBEN, SPORTSZÖVETSÉGEKBEN

Az idegen országban sportolás felelőssége, negativitásai. A fokozott teljesítménykényszer erkölcsi hatásai, a beilleszkedési zavarok hátrányai, a nyelvtudás előnye és hiányának nehézségei, az újdonságérzet és a honvágy elfogadása, elutasítása. Az öröme és a depresszió erkölcsi szintje. A hazai és a nemzetközi sportolók jelenléti arányainak hatása a csapatmorálra és a sporteredményekre. A kiélezett versenyszellem és a rivalizálás etikai megközelítései, a moralitás próbatétele. A próbajáték fokozott mértékű figyelemigénye, a megfelelni vágyás izgalmának kezelése; az erények segítő ereje. Nacionalista és rasszista megnyilvánulások hatásai.
A kompromisszumkészség, a pozitív önmegerősítés és önigazolás, a kudarcélmény feldolgozása.

A SPORTÁGI KÖZÖSSÉGEK ÉS A SPORTTÁRSADALMI EGYÜTTÉLÉS NORMÁI

Általános érvényű sportszabályok a hazai sportolói társadalom minden tagja számára. Egyes sportágak kivételezett helyzete, a kiemelt megbecsültség lehetőségei és hátrányai. A látványsportok előnyei, megkülönböztetettségei. A sportetikai szabályok alakulása kisebb-nagyobb egyesületek, szakágak között. Az etikai szabályok ellen való véték kezelése, kizárások, fegyelmezési szintek. A vesztegetés, korrupció, „bundázás” megelőzési lehetőségei, büntetési metódusai. A pozitív és negatív diszkrimináció erkölcsi buktatói. *Elfogadás, elutasítás, összefogás, empátia, igazságosság, kompromisszumkészség.*

NEMZETKÖZI SZINT ÉS A VILÁGVERSENYEK RANGJA

Sportember erkölcsi felkészültsége és az országos-, európai-, világvversenyek. Nemzeti öntudat, állampolgári becsület. Egyesület képviselése, nemzeti színek tisztelete, verseny rangjának elismerése. A nemzeti jelképek és a magyar Himnusz szövegének ismerete. A nemzeti

<p>válogatottság kiérdemelése és jelentősége. Nemzeti identitástudat becsülete, tisztességes felkészülés. Büszkeség és kiválasztottság érzet nemzetközi versenyeken. Erkölcsi tisztaság és a mentális felkészültség előnyei. A győzelem öröme vagy a vereség bánatának kezelése, hitelesség és erkölcsi tartás. Fair play jelentősége. Az etnokulturális sportcsoportok, nemzeti és vallási kisebbségek közti konfliktusok, sportközösségi erkölcsi problémái. A kirekesztő, elnyomó nemzetstratégiák erkölcsi megítélése. <i>Hazaszeretet, társadalmi önazonosság (identitás) rögzülései és torzulásai, lojalitás.</i></p> <p>A NEMZETKÖZI VERSENYEK ELŐZMÉNYEI</p> <p>Kiválasztás és megfelelés. Fizikai-, lelki-, szellemileg felkészülés minősége és erkölcsi ereje a nemzetközi vagy világversenyekre. Az edzőtáborok megváltozott körülményeinek erkölcsisége. A megfelelő időzítés és a jellem megerősítése, a fokozott mértékű sportági igénybevétel. Az erények szerepe és a hívságok elkerülése felkészülési időben. A társakhoz való viszony optimalizálása, a presztizsküzdelem szinten tartása, a moralitás értéke. Példaképként készülni, küzdeni, élni. Erkölcsi buktatók a felkészülés versengésében. A sikeres és kevésbé sikeres időszakok sport iránti alázata, elfogadása. <i>Lelkierő, lelkiismeret, presztizs, értékálló emberség, diszkrimináció, kitartás, hit.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, felelősség a társainkért, hűség, szeretet; erkölcsi érték, erény, fair play, boldogság, jellem, presztizs; törvény, törvénytisztelet, emberiesség, nemzeti identitástudat, nemzet, lojalitás; pozitív és negatív diszkrimináció, nacionalizmus, sovinizmus, együttélés, idegengyűlölet, kisebbség; igazságosság, szolidaritás, önkéntesség.</p>

Tematikai egység	Korunk kihívásai	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A műszaki-tudományos haladás vívmányai, hatásai. Természet- és társadalomföldrajzi ismeretek. Pszichés funkciók a magasabb rendű állatoknál, biodiverzitás, ökológiai rendszerek. Kulturális hagyomány, jövőkép.</p>	
<p>Ismeretek, fejlesztési feladatok</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A TUDOMÁNY ÉS A TECHNIKAI HALADÁS ETIKAI KÉRDÉSEI</p> <p>Az emberi cselekvés megváltozott természete. Technikai vívmányok a sportban és az etika. A tudósok felelőssége. A sportélet és a világháló; hitelesség, félrevezetés; önérzet és intimitás; titkok és lehetőségek. A szerzői jog védelme. A számítástechnikai eszközök haszna és hátránya. Mobil telefon használatának közösségi szabályai a sportéletben. A</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: A tudományos-technikai forradalom. Az emberiség az</i></p>

<p>sportruházat különféle fejlesztéseinek erkölcsisége. A videó bíró előnyei és hátrányai. Sportágak szabályváltozásai (pl. les) és a fejlődés ára. A fenntarthatóság, lokalizáció és önrendelkezés: az emberi lépték helyreállítása.</p> <p><i>Az innováció jelentősége, titok, szellemi termék, az írott és íratlan szabályok kölcsönhatásai, érték, érdem, érdek.</i></p> <p>KÍSÉRTÉSEK A SPORTÉLETBEN</p> <p><i>A közösség és a korrupció. Tisztességes és inkorrekt érdekérvényesítés. Megengedett és jogtalan előnyszerzés, a megvesztegetés, a megvesztegethetőség értéke és értékelése. Sportolói önérdék és a közérdek. A korrupció jelensége és veszélyei, a hatalommal való visszaélés a sportéletben. A felelőtlen, hűtlen kezelés elleni fellépés lehetőségei, a sportoló egyén és a sportközösség felelőssége.</i></p> <p><i>Megbízhatóság, naivitás, hitszegés, álnokság, értékállóság, lelkiismeret, megtévedt lélek.</i></p> <p><i>Szexualitás és a sportolói erkölcs. A szexuális érés eltéréseinek kihatásai. A sikerek és kudarcok kezelése. Az intimitás és a sportérdek. Edzőtáborok, nemzetközi versenyek kihívásai; példakép és erkölcsi tartás, tanulságok. Higiénia. Baráti viszony. A boldogságérzet hatása a sportra, lelki sérülések depresszív hatása a teljesítményre. Bántalmazás lehetséges megjelenési formái a sportéletben. Erkölcsi felelősség és a segítségnyújtás értéke.</i></p> <p><i>Hiszékenység, figyelmetlenség, bátorság és botorság, unalomérzet, kihívás, önmegtartóztatás, büszkeség, hitelesség, megalázottság.</i></p> <p><i>A könnyebb út lehetősége és a sportkarrier. A sporttevékenység monotonitása, lemondások szembeállítása a jóllét lehetőségeivel. Könnyebb életvitel, könnyed életminőség. Dohányzás, italozás, éjjeli kimaradozás és a sportteljesítmény kölcsönhatásai, erkölcsromboló ereje. A sportért való lemondás és a szórakozási lehetőségek szembeállítása, laikusok, ismerősök csábítása és a kísértés ereje. Az étkezési szokások megkötése, az elcsábulás hatásai a súlyfeleslegre és a sportéletre.</i></p> <p><i>Mértékletesség, önfogadás, önmegtágadás, megfelelni vágyás, alázatosság, fegyelem és fegyelmeztlenség, felelőtlenség.</i></p> <p><i>Anyagi jólét, gazdasági kísértések. A morális tartás és az anyagi előnyök pozitív és negatív hatásai. A pénz értéke és ára a sportéletben. A becsület és tisztesség önmegtartóztató ereje. Nélkülözés vagy jólét? Hiteles életmód üzenete a sportoló és a társadalom számára, és a hiteltelenné válás gyalázata: a sportolóra, családjára, egyesületére, sportágára,</i></p>	<p>ezredfordulón: a globális világ és problémái.</p> <p>A globális világgazdaság fejlődésének új kihívásai és ezek hatása hazánk fejlődésére.</p> <p><i>Földrajz: globális kihívások, migráció, mobilitás.</i></p> <p><i>Biológia-egészségtan: környezet és fenntarthatóság.</i></p> <p><i>Filozófia: Az ökológiai válság etikai vonatkozása. Bioetikai állásfoglalások napjainkban.</i></p> <p><i>Etika: A tudományos-technikai haladás etikai kérdései.</i></p> <p>A felelősség új dimenziói a globalizáció korában. Felelősség utódainkért.</p> <p>A közösség és a korrupció problémája.</p>
---	---

nemzetére nézve. A sportoló önmagával szembeni etikus magatartásának felelőssége: sikeresség – anyagiasság, elismertség – könnyelműség.
Jólét és jóllét, gazdagság, szegénység, érdek, érdekérvényesítés, elégedettség, mértékletesség és mértéktelen igény.

Teljesítményfokozó szerek, dopping. A sportteljesítmény fokozása érdekében kémiai, genetikai és egyéb dopping hatású készítmények használatának erkölcsi hatása. A lelkiismeret és a téves lelkiismeret megértése, az előrelátás hiánya. Az erényes élet elvetése a rövid távú előnyökkel szemben. Hazugság és önámítás erkölcsromboló hatása. A dopping árnyékában szerzett sporteredmény kétes értéke. A dicsőség ára: maradandó egészségkárosodás. A dopping és a nemi identitás megváltozása. A pozitív teszt megaláztatása.
Önmérséklet, önismeret, elégedettségérzet, elégedetlenség, túlzott vágyak, remélt vagy félreértett erények, téves lelkiismeret.

A SPORTOLÓI VILÁGKÉP, VILÁGNÉZET

A sportoló önálló véleményének, saját világképének kialakítása. A sportoló elhivatottsága, önbizalma, az élsport világképformáló ereje. A sportéletben megjelenő különféle értékrendű világnézetek szerepe és jelentősége az erkölcsi megítélésben. Szabadságértelmezések és a sportolói világkép kölcsönhatásai. Az olimpiai eszme tudatosítása; értéke, erkölcsi üzenete.
Célorientáció, szabadság és szabad akarat, eszmények, ideák, önértékelés, egyetemes értékrend.

JÖVŐKÉP

A célkitűzések és sportálmok erkölcsi üzenete. A remény és az önmegvalósítás teljesítményfokozó hatása. A sportember egyetemes értékrendje: példaértékű üzenet. Boldogulás, boldogság, család, a jövő sportszakmai munkájának megalapozása.
 Jó és rossz a sportban – összegzés és konzekvencia.
Kiteljesedés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Teljesítményfokozó szer, táplálékkiegészítő, dopping, kísértés, közjó, korrupció, bunda, korrupciómegelőzés; világkép, világnézet, élet, halál, egészség; szeretet, bajtársiasság, szabadosság, bántalmazás; olimpiai eszme, szabadság, emberközpontúság; boldogság, boldogulás, életcél, célkitűzés.

A fejlesztés várt eredményei a 12. évfolyam végén

A tanulók ismerik az erkölcsi értékrend legfontosabb elemeit, s e tudás birtokában képesek a mindennapi életben és a sportolói pályafutásuk során felmerülő erkölcsi problémák felismerésére és kezelésére. A sportéletben érték szinten kezelik önmagukat és a célkitűzéseiket.

Értékítéleteiket ésszerű érvekkel tudják alátámasztani, képesek a felelős mérlegelésen alapuló döntésre. Rendelkeznek az etikai és közéleti vitákban való részvételhez, saját álláspontjuk megvédéséhez, illetve a továbbfejlesztéshez szükséges készségekkel és képességekkel.

Képesek elfogadni, megérteni és tisztelni a magukétól eltérő nézeteket, sportteljesítményeket.

Ismerik azokat az értékelveket, magatartás-szabályokat és beállítódásokat, amelyeknek a közmegegyezés kitüntetett erkölcsi jelentőséget tulajdonít. A sportolói magatartást az erkölcsi tisztaság alapjaként fogadják el, a fair play szellemében versenyeznek, példaképként viselkednek és élnek. A versenyszellem alappillére az erényes élet. A nemzeti identitástudat egészséges kialakulására töreksenek, túlzásoktól mentesek. Sportolói pályafutásuk célorientált, embertársaikkal szemben morálisan kiegyensúlyozottak és a társadalmi normákhoz alkalmazkodnak. A kísértéseket a mértékletesség jegyében értelmezik és helyükön kezelik. Tisztelik, becsülik és hitelesen képviselik önmagukat, egyesületüket, nemzetüket, anyaországukat.